

target audiences more effectively, optimize costs, and quickly respond to market environment changes. Digital marketing serves not only as a means of communication but also as a source for creating new business models based on innovation and digitalization of processes. This allows businesses to not only adapt to the challenges of the digital economy but also achieve sustainable competitive advantages.

References:

1. Kuibida, V.S., Karpenko, O.V., & Namestnik, V.V. (2021). Digital strategy as a process of choosing information technologies to ensure business development. *Economy and Society*, (34). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-76>.
2. Bharadwaj, A., El Sawy, O.A., Pavlou, P.A., & Venkatraman, N. (2013). Digital Business Strategy: Toward a Next Generation of Insights. *MIS Quarterly*, Special Issue: Digital Business, 37(2), 471–482.
3. McDonald, M. (2016). *Marketing Planning: Understanding Marketing Plans and Strategy*. Kogan Page.
4. Mithas, S., Tafti, A., & Mitchell, W. (2013). How a Firm's Competitive Environment and Digital Strategic Posture Influence Digital Business Strategy. *MIS Quarterly*, 37(2), 511–536.
5. Anderson MacGyver, B.V. (2018). Digital strategy: Building your company's vision and journey towards being digital (White paper 07). Retrieved from <https://www.slideshare.net/slideshow/white-paper-07-digital-strategy-publication-anderson-macgyver-83388586/83388586> (accessed November 25, 2024).
6. Dalyk, V., Prodeus, O., Fedoriga, Z., & Babiy, S. (2023). Formation of a digital marketing strategy in a highly competitive environment. *Academic Visions*, (19). Retrieved from <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/367/321> (accessed November 28, 2024).
7. Bohdanov, V. (2023). Stages of marketing strategy development for IT enterprises. *Economy and Society*, (58). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-56> (accessed November 23, 2024).
8. Struk, N., & Kapral, O. (2023). Marketing strategy of an enterprise: essence and process of selection. *Economy and Society*, (55). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-75> (accessed October 1, 2024).
9. Yankovets, T. (2022). Strategic management of digital marketing. *Herald of Kyiv National University of Trade and Economics*, 145(5), 93–112. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2022\(145\)06](https://doi.org/10.31617/1.2022(145)06) (accessed November 24, 2024).

Қазақстанның цифрлық трансформациясы

К.Т. Таттымбетова¹, А.Ж. Ерназар², А. Аман³

¹ экономика және халықаралық бизнес кафедрасының аға оқытушысы, э.ғ.м.

^{2,3} 4 курс студенттері «IT-кәсіпкерлік және цифрлық экономика» мамандығының
t_k_t_77@mail.ru, aiwa15.12.03@icloud.com

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды Университеті, Қарағанды қ.

Түйіндеме: Жаһандық экономикалық дамудың қазіргі үрдістері жағдайында цифрлық экономика елдің тұрақты өсімі мен бәсекеге қабілеттілігіне қол жеткізудің негізгі факторына айналды. Қазіргі уақытта Қазақстан Республикасындағы цифрлық экономиканың жай-күйіне талдау жүргізілді, оның ішінде экономиканың әртүрлі салаларындағы цифрландыру деңгейіне баға берілді. Цифрлық трансформацияның елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына, сондай-ақ халықтың өмір сүру деңгейіне әсері зерттелді. Қазақстан үкіметі цифрлық экономиканы қолдау және ынталандыру бойынша әзірлеген стратегиялық бастамалар мен бағдарламалар, соның ішінде инфрақұрылымға инвестициялар, ақпараттық технологиялар мен халықтың цифрлық дағдыларын дамыту қарастырылған.

Кілт сөздер: цифрлық экономика, инфрақұрылым, даму, бәсекеге қабілеттілік, технология, ел.

Қазақстан экономикасы Орталық Азиядағы ең ірі экономика болып табылады. Қазақстанның жер қойнауы пайдалы қазбаларға бай: республика мұнай қоры бойынша әлемде 12-орында, газ қоры бойынша 14-ші орында, хром рудасының дүниежүзілік қорының 30% және марганец кендерінің 25% Қазақстанда шоғырланған және үлкен қорлар бар. вольфрам мен молибден. Еліміздің кең байтақ аумағы – Қазақстан аумағы жөнінен әлемде 9-шы орында – қуатты агроөнеркәсіп кешенін құруға мүмкіндіктер береді. Алайда, біздің заманымызда экономиканың халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті болуы үшін қуатты ресурстық база жеткіліксіз.

2017 жылы Қазақстан Президенті экономиканың негізгі секторларын цифрлық трансформациялауды, АКТ инфрақұрылымын, электронды үкіметті дамытуды және технологиялық кәсіпкерлік үшін ортаны құруды көздейтін «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы қаулы қабылдады. Нәтижесінде 2022 жылы Қазақстан әлемдегі цифрлық дамыған 30 елдің қатарына енді және цифрлық реформаларды жалғастыруда. 2022 жылға қарай халықтың 92,9%-ы интернетке қол жеткізеді, ал ауыл мен қала тұрғындарының интернетке қол жеткізудегі алшақтығы 4%-ға дейін қысқарды. Әлемдік рейтингте Қазақстан АКТ-ны дамыту индексі бойынша 51-ші орында және желіге дайындық индексі бойынша 58-ші орында.

Қазақстанда бағдарламалау, консалтинг және басқа да ілеспе қызметтер саласында көрсетілген қызметтердің көлемі 2022 жылдың соңында 772 млрд теңгені (2022 жылға арналған доллар-теңгенің орташа бағамы бойынша шамамен \$1,67 млрд) құрады, бұл 19,5%-ға артық. 2021 жылға қарағанда. Өнеркәсіптің өсуі жалғасуда: 2023 жылдың бірінші тоқсанында IT-компаниялар 2022 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 23,4%-ға артық табыс тапты. Ең ірі экономикалық және IT орталықтары Астана және Алматы қалалары болып табылады: осы қалалардың компаниялары IT қызметтерінің сәйкесінше 41,5% және 49% өндіреді. Соңғы 4 жылда бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеу мен және IT консалтингтік қызметтермен айналысатын компаниялардың саны 2,7 есеге өсті.

АКТ қызметтерінің жартысынан көбі бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеуден келеді. Қазақстанда тіркелген даму компанияларының ішіндегі ең ірі салық төлеуші халықаралық ЕРАМ компаниясы, ал қалған ірі ойыншылар негізінен ішкі нарықта жұмыс істейді: өнеркәсіптің цифрлық трансформациясы, финтех, квазимемлекеттік сектор, мемлекеттік және муниципалдық қызметтерді цифрландыру. Соңғы жылдары аймақтардағы геосаяси тұрақсыздықтан туындаған Беларусь, Ресей және Украинадан IT-бизнес өкілдері мен мамандардың ағыны байқалды. Экономикадағы цифрландыруға сұраныстың жоғары болуына байланысты қазақстандық та, шетелдік те IT мамандары еңбек нарығында сұранысқа ие болып отыр.

2018 жылы IT-бизнеске салықтық жеңілдіктер ұсынатын және стартаптарды дамытуға жағдай туғызатын Astana Hub технопаркінің ашылуы Қазақстанның IT-саласын дамытудың маңызды қадамы болды. Бүгінгі таңда технопарк резиденттеріне 1100-ден астам компания кіреді. 2022 жылдың ортасындағы жағдай бойынша, AstanaHub іске қосылғаннан бері технопарк қатысушыларының жиынтық табысы 383 млрд теңгені, ал IT-қызметтерінің экспорт көлемі 123,3 млрд теңгені құрады. 2018 жылдан бері Astana Hub-та 15 мыңнан астам адам білім беру IT бағдарламаларын аяқтады, бұл цифрландыру саласындағы кадрлардың тапшылығын ескере отырып, ерекше маңызды. Astana Hub қызметінің маңызды аспектісі технологиялық кәсіпкерлікті дамытуды ынталандыруға бағытталған. Astana Hub акселерация және инкубациялау бағдарламаларын 2000-нан астам адам бітірді.

Қазақстандағы финтех нарығы елдегі ең жылдам дамып келе жатқан және Орталық Азиядағы ең үлкен нарық болып табылады. RISE Research, MOST Holding және Fintech Consult халықаралық консалтингтік компаниясы жүргізген соңғы зерттеу Қазақстандағы финтех нарығы жаһандық трендтерді қадағалап, цифрландыру мен қаржылық инклюзияны кеңейту бағытында өзгеріп жатқанын растайды. Банктер цифрлық компаниялармен белсенді түрде

ынтымақтасады және экожүйелерді қалыптастырады, ал қызметтер жекелендіріліп, кең ауқымды мәселелерді, соның ішінде қаржылық және қаржылық емес мәселелерді шешуге қабілетті болып келеді. Сонымен қатар, жергілікті нарықта финтех стартаптар санының өсуі жалғасуда, бұл саланың қарқынды дамуын және оның болашағын көрсетеді.

Қазақстан тұрғындарының 86%-ы мобильді банктердің белсенді пайдаланушылары, сондықтан бүгінде ел банктері қосымшалар арқылы қызметтердің барлық кешенін сату арқылы бәсекелеседі. Kaspi пионер болды: 2017 жылы банк қалақарталары, жедел хабар алмасу және ақша аудару мүмкіндігі бар мобильді қосымшаны әзірледі, ал 2021 жылы Travel Tech функционалдығын қосты. Kaspi-ден кейін Halyk, Jusan және Forte банктері өздерінің интернет-дүкендерін ашты. Мұндай күрделі өнімдердің тиімділігінде деректер үлкен рөл атқарады, сондықтан үлкен деректер мен AI (жасанды интеллект) функцияларын қамтамасыз ететін ең танымал технологиялар, сондай-ақ деректерді басқарудың ең оңтайлы схемаларын ұйымдастыру үшін Machine Learning.

2022 жылы мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстар мен жүйелерді қалыптастыру және дамыту шеңберінде ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымды басқару жөніндегі іс-шараларға 58,2 млрд теңге бөлінді. Мемлекеттік қызмет көрсетудің дамуына банк секторымен синергетика ғана емес, сонымен қатар елдің интернет және ұялы байланысының жоғары деңгейі де ықпал етеді. Қазіргі таңда Қазақстанда 6406 елді мекен болса, оның 4974-і (77%) кең жолақты мобильді интернетке қосылған. 2928 елді мекен 4G желісіне қосылса, 2046 елді мекен 3G технологиясымен қамтамасыз етілген. 2027 жылға қарай әрбір республикалық маңызы бар қала мен астана үшін 5G желісімен 75% және облыс орталықтарында 60% 5G желісімен қамту жоспарлануда.

«Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы бірқатар негізгі көрсеткіштерге қол жеткізіп, асып түсті. Электрондық мемлекеттік қызметтердің үлесі 60% жоспармен 90,07% құрады. Интернетті пайдаланушылар саны халықтың 92,9 пайызына жетіп, жоспарланған 82 пайыздан асып түсті. Бөлшек сауданың жалпы көлеміндегі электрондық коммерцияның үлесі 9,6%-ды құрады, бұл жоспарланған 2,3%-дан айтарлықтай жоғары.

Халықтың цифрлық сауаттылық деңгейі 87,3%-ға жетіп, жоспарланған 81,5%-дан асып түсті. Стартаптарға салынған инвестиция көлемі 167,6 млрд құрады, бұл жоспарланған 135,9 млрд сомасынан екі есе дерлік.

Бағдарламаны іске асырудан түсетін жалпы экономикалық тиімділік 1,6 трлн. Жылдар бойынша динамикасы келесідей: 2018 жылы – 218,2 млрд ₸, 2019 жылы – 584,3 млрд ₸, 2020 жылы – 448,1 млрд ₸, 2021 жылы – 378,5 млрд ₸.

Төрт жыл ішінде елдің инновациялық экожүйесіне 114,8 млрд инвестиция тартылды. Жыл бойынша бөлінуі: 2018 – 14 млрд, 2019 – 18,8 млрд, 2020 – 12,5 млрд, 2021 – 69,5 млрд.

Қазақстан үкіметі 2008 жылдан бері өз қызметтерін цифрландырумен айналысып келеді. Қазіргі уақытта мемлекеттік онлайн қызметтерді көрсету деңгейі 93%-ға жетті, оны 2025 жылға қарай 100%-ға жеткізу жоспарлануда. Қазақстан БҰҰ-ның 2022 жылғы электрондық үкімет рейтингінде ТМД елдері арасында ең жоғары E-GDI (электрондық үкіметтің даму индексі) көрсеткіштерімен 28-ші орынға ие болды. Цифрлық қызметтерді ілгерілетуге банк секторын цифрландыру және мемлекеттің пайдасына қаржылық операциялар тұрғысынан ғана емес, банктермен ықпалдасу үшін Қазақстанның мемлекеттік қызметтерінің ашықтығы да ықпал етті.

Әдебиеттер тізімі:

1. Карпович О.Г., Карипов Б.Н., Ногмова А.Ш. Развитие цифровой экономики Казахстана. Проблемы постсоветского пространства. 2020;7(4):485-494.
2. <https://globalcio.ru/discussion/33708/>
3. <https://egov.kz/cms/ru/digital-kazakhstan>